

aanvreten. Uit een andere bron, maar toch ook uit Maastricht ontving hij een paar exemplaren van een verwant geslacht: *Gibbium psylloidis* Czempinski, evenals een zeldzaam diertje, dat veel weg heeft van een mijt.

De heer van Nieuwenhoven brengt een verzoek over van Prof. Dr Docters van Leeuwen, uit te willen zien naar een gal in de bloem van de *gamander*, *Teucrium chamaedrys* L., veroorzaakt door een wants, *Copium cornutum* Thunberg. Ze werd onlangs door Collart gevonden op het belgische deel van de St Pietersberg. De bloeiwijze is verlengd en de bovenlip van de kroon gezwollen en vlezig.

Dezelfde Collart vermeldt zeldzame vliegjes, *Microsiana* spec., die men kan vangen in de rook van brandende heide, — onkruid, — aard-appelloof. De vliegjes, die hij „Mouches de fumée” noemt, verschijnen in verbazende hoeveelheid in de rook, maar zijn onmiddellijk weer verdwenen, zo gauw het vuur gedoofd is. De voorzitter is ervan overtuigd, dat dit in ons gewest ook zal lukken, als men het probeert, te meer daar ze al op de belgische St Pietersberg zijn waargenomen.

Ten slotte deelt de heer Gytenbeek mede, dat hij in 1949 twee - en in 1952 drie dode eikelmuisen heeft gevonden in de omgeving van Slavante, telkens in de maand April. Al deze dieren toonden beschadigingen, doordat ze waren aangevreten. Bij één exemplaar b.v. ontbraken de ogen, bij een ander de oren, bij een derde was de buik beschadigd. Een verklaring voor deze verschijnselen, kan door geen van de aanwezigen gegeven worden.

te Heerlen op Woensdag 10 September 1952.

Aanwezig de dames: Deckers, Sterken, Jansen, en de heren van Rummelen, Broeder Arnold, Collin, Terhal, van Nieuwenhoven, Coonen, van Rummelen, Deckers, Goertzen, Sterken, Mientjes, Bex, Vijgen, de Veen, Kienjet, Van der Kruk en van Velsen.

De voorzitter bespreekt enige mineralen, welke door mej. Jansen en de heren Bex en Deckers waren meegebracht.

Hierna kreeg de heer van Nieuwenhoven het woord over regeling van excursies.

Daarna deed de heer Kienjet een beroep op de leden om medewerking voor het verzamelen van mollusken in Zuid Limburg. Naar aanlei-

ding van de publicatie van mej. Van Benthem Jutting in ons Maandblad van 31 Augustus 1951 bestreed hij de eenslachtigheid van *Helix pomatia*. Daar de betreffende artikelen niet ter hand waren, was het moeilijk, om de juiste tekst van de publicaties te memoreren. Dr Terhal was van mening, dat men de mogelijkheid van eenslachtigheid in de geest van Florack niet naar de letter moet nemen. *Helix* is beslist tweeslachtig, doch het kan mogelijk voorkomen, dat sommige individuen zich gedragen, alsof ze mannelijk of vrouwelijk zijn.

AFWIJKINGEN BIJ DE VLASLEEUWENBEK.

door

PATER VAN HEST

In de omgeving van Oirschot werden door mij in 1949 verschillende afwijkende bloeivormen van *Linaria vulgaris* waargenomen.

Als eerste op 24 September, een pelorie. Het was een topbloem aan een overigens normale stengel. De bloemkroon was zeer regelmatig en buisvormig. Hij was lichtgeel van kleur met een enigszins oranje-achtige zoom. (Zie fig. I A).

Op 26 Sept. vond ik in de omgeving van Best een aantal planten die me reeds van verre opvielen door hun eigenaardige vorm en zeer geprononceerde kleur. Bij nader onderzoek bleken de planten wel zeer veel van de normale vorm af te wijken.

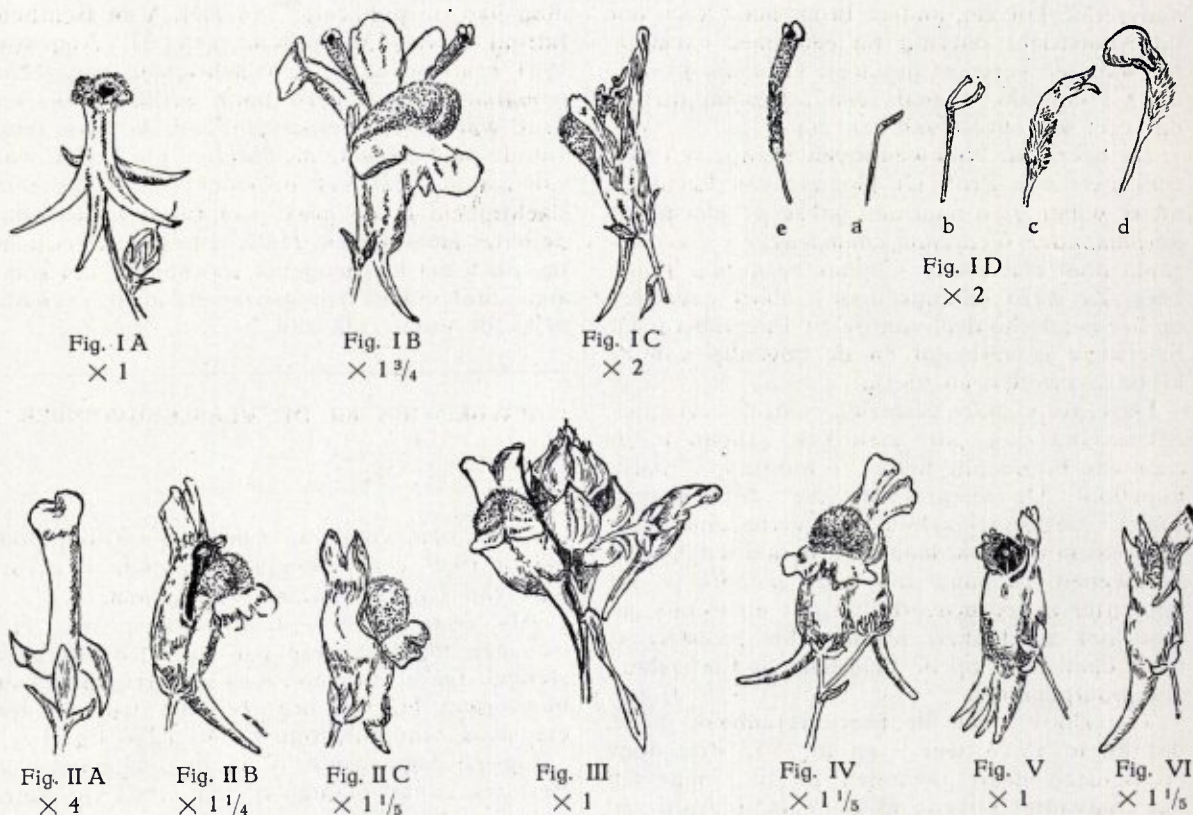
Hier volgt een uitvoerige beschrijving.

H a b i t u s in het algemeen: de gehele plant ziet er enigszins struikvormig uit door de vele vertakkingen en valt op door zijn oranje kleur. Het oranje der onderlip domineert sterk. Daar alle uitgebloeide bloemen aan de struik blijven hangen, ziet de plant er onfris uit. De bloemen vallen niet af wegens gebrek aan vruchtbeginsel.

B l a d e r e n aan de hoofdas zijn normaal. Sommige schutbladen zijn zeer kort, 0,4-1 mm. Sommige zeer dikke takken hebben draadvormige bladeren. Takken en bladeren zijn onbehaard, behalve bij de bloeiwijze, waar een zeer korte, zachte, afstaande beharing aanwezig is.

De rangschikking der bloemen langs de as is over het algemeen normaal hoewel er enkele stengels bij waren met slechts één enkele niet pelorische bloem.

De kelkslippen zijn iets smaller dan normaal. Daar de bloemkroon varieert van enkele mili-

meters tot normaal, is de kelk evenredig daarmee in grootte.

Bloemkroon hoewel zeer abnormaal gevormd is bijna steeds aanwezig. Is hij afwezig dan is de gehele bloem gereduceerd.

Is de kroon aanwezig en als zodanig te herkennen, dan draagt hij steeds een spoor van normale lengte.

Onderlip en bovenlip zijn aanwezig doch zeer atypisch.

Bovenlip bestaat uit 1, 2 of 3 slippen, die soms normaal naar boven staan, maar meestal, geplooid en getordeerd, teruggeslagen zijn.

De slippen van de onderlip zijn meestal normaal.

De uitstulping van de onderlip is dikwijls onregelmatig groot en vertoont twee hoofdvormen, de ene, normaal naar binnen ingestulpt en dus aan de plant te zien als een lip die de buis afsluit, de andere, naar beneden uitgestulpt met het uiterlijk van een komvormige holte. (Fig. I B, I C en I D).

Meeldraden (van 1 tot 10) vertonen de meest verschillende vormen. Soms zijn ze enkel draadvormig en zijn dan in de bloem verborgen (fig. a). De eenvoudigste vorm is een draadje van een centimeter lengte met van boven een kleine knik. Vaak is er een herinnering aan een tweehokkige helmknop door een gaffelvormige vertakking (fig. b).

Een andere groep meeldraden is lintvormig en van boven afgeplat (fig. c). Een laatste groep is buisvormig en doorloopt alle stadia tussen een kleine buis met een instulping van boven tot een bijna normaal gevormde bloem met twee lippen (fig. d en e).

De draadvormige meeldraden zijn egaal lichtgeel van kleur. De andere die steeds boven de bloem uitsteken, zijn aan de voet helder geel, maar zodra de verdikking der buis begint, worden ze oranjegeel zoals de onderlip der bloem. Ook hebben ze op het oranje gedeelte een korte wollige beharing. De zoom, indien aanwezig, is weer geel. Helmknoppen zijn nooit aanwezig.

De bloemen doen nog het meest denken aan een mislukte komposiet, of een poging tot fasciatie in de bloem.

Stamper is vrij groot en vaak meer dan een mm dik (fig. II a). Hij bestaat uit een holle buis die van boven enigszins geplooid is. Van binnen zitten er enige filamenten in die aan meeldraden doen denken. Vruchtbeginsel en stijl zijn afwezig. De stamper is steeds in de bloem verborgen. De grootte van de bloemen loopt van 8 mm tot normaal. Daarnaast heeft de plant aan heel dunne zijtakken, nog heel kleine bloemen, zelden meer dan 1 mm. Ze zitten in de oksels der draadvormige bladeren en hebben een kleine normaal gevormde kelk, waarin enige draadjes herinneren aan de kroon. Natuurlijk onvruchtbaar.

Een honderd meter van deze planten stond een groep van opvallend donkere kleur, waarvan de bloemen allen hetzelfde waren. Alle bloemen hadden een open kelk, waaruit onregelmatig verdeeld steeds enige lange meeldraden staken. Bijna altijd waren er twee meeldraden kleiner. Deze waren dan in de bloem verborgen en vruchtbaar (fig. II b).

Op 27 September 1949 vond ik een groep planten die lichtgeel van kleur waren. De bloemen vertoonden alle overgangsvormen van normale spoor, tot spoorloos.

Vaak zijn er maar drie meeldraden in de bloemen. Soms is stijl of eikel afwezig (fig. II c).

Op dezelfde dag vond ik enige planten, die ik *forma conglomerata* zou willen dopen. Op de top van een der stengels staat een grote knop, bestaande uit steunbladen en bloemknoppen. De steunbladen blijken vaak vervormde kelk-slippen te zijn. Het geheel doet denken aan de eindknop van een seringentak. De bloemen die natuurlijk zeer kort op elkaar staan zijn allen normaal (fig. III). In het begin dacht ik aan gallen van *Diodaulus linariae*, doch doorsneden van een veertigtal exemplaren leverden geen eieren of larven op terwijl duidelijk door gal aangetaste exemplaren steeds abnormale bloemen in de tros hadden.

Op 28 September vond ik een plant met een eindbloem, waarbij twee kelken en twee onderste helften der kronen aanwezig waren, terwijl de twee kronen ongeveer in het midden vergroeid waren. Een soort siameese tweeling dus (fig. IV).

Op dezelfde datum en kort bij elkaar zag ik nog twee half pelorische vormen met vier sporen, open keel en nog duidelijke onder en bovenlip. De bloemen waren lichtgeel zonder honingmerk. De meeldraden droegen vruchtbare helmknoppen die boven de open keel uitstaken (fig. V).

Ten slotte vond ik, eveneens op 28 September, nog een plant waarvan de meeste bloemen een samengedrukte onderlip hadden, waarvan de slippen recht omhoog stonden. Geen honingmerk, geen stuifmeel en geen vruchtbeginsel (fig. VI).

HET HERBARIUM-RIETER.

door

A. J. PIJPER (Venlo)

In jaargang 1946 van het Natuurhistorisch Maandblad wordt op bladzijde 5 de schenking gereleveerd aan het Genootschap van een „Venloosch herbarium uit de negentiger jaren,” het herbarium Rieter.

In het afgelopen jaar heb ik me daarmee bezig gehouden. Voor diepgaande en zuiver wetenschappelijke studie was geen tijd; het napluizen van de 33 mappen nam toch al heel wat middagen in beslag. De globale kijk, die ik op dit herbarium heb gekregen zal echter ook anderen toch wel interesseren, mogelijk ook stimuleren tot verder onderzoek. Op de eerste plaats is het niet helemaal juist om te spreken van „een Venloosch herbarium.” Rieter heeft n.l. van 1894 tot 1902, naar de data te oordelen, verzameld in verschillende streken, ook buitenslands. Ik vond b.v. heel wat exemplaren uit het Ahrtal, van Andernach, Königswinter en het Berner Oberland. Nederlandse vondsten waren o.a. uit Zuid-Limburg (Geulle, Valkenburg, Kerkrade), verder van Thorn, Kessel, St. Odiliënberg, Heel, de omgeving van Weert, Tegelen, Blerick, Baarlo, de Hamert, Broekhuizen, Grubbenvorst, de Plasmolen. Uit Zuid-Limburg bevat het herbarium b.v. vele orchideeënsoorten. Het meest frappeerde me echter: *Aconitum Lycoctonum*, de gele monnikskap, waarbij staat: „aan de Geul l. d. weg n. d. Schaesberg, bij de Johannisbron.” Weet iemand iets van deze vindplaats?

Ook uit andere plaatsen van Nederland zijn vondsten, b.v. uit Apeldoorn, Westkapelle, Deventer, ter Apel. Dit zijn dan gewoonlijk ruil-